

Ad Colossenses

Nō possem hos insultus sustinere nisi manu dei me confortante. Ezech. 3. Man' dñi erat mecum. Esai. 40. Qui sperat in dño mutabit fortitudinē assumēt pēnas sicut aqle rē. Sz nungd supfluit qđ misimus euz scias egere? Nō qz lz scia penuriā pati qđ ē virt' tñ nō dz mibi subuetio subtrahi. Ro. iz. Necessitatibus sanctorz cōicantes. Deb. io. Nā r vincis ppassi estis. Et sic pz causa gaudy. **C** Scđo cōmēmorat pteritū bñficiū ibi. (Scit' at rē.) Agbūdā. n. nihil accipiebat. s. corinthys r thesalonicen/sibus: r hoc qz corinthys erāt auari r cū turbatione ministrassent: sz qz thesalonicēses erāt ocio dediti: laborabat dans eis exēplū laborādi. Isti vō erāt boni i absentia et pñtia. Un' dicit. scđe cor. ii. Alias ecclesias expoliari accipiēs stipediū ad ministeriū vřm. **C** In rōne dati spūal' r accepti tpalis. pme cor. 9. Si nos vobis spūalia feminauimus: nō magnū ē si nos carnalia vřa metamus. **C** Qz et i thesalonica rē. Et B ē argumētū q' papa pōt ab vna ecclesia accipe i subsidiiū aliāz: nō at sine oi cā. **C** Sciēdū ē aut q' cū qs dat aliqd alicui: duo sunt p'sideranda. s. substantia muneris et meritū dātis: q' gaudet de tpalib' gaudet de substantia muneris nec qrit nisi dantē: r hic est mercenarius. Qui aut qrit meritū qrit fructū virtutis r iusticie. Et talis est pastor. Fructū inq' g abundat i rōne vestra. Rō dī dupliciter: vel fm q' ē virtus anime: r sic ois virtus ē ratiōis. Ro. iz. Rationabile obsequz vřm. Qñq' est rōcinatio et cōputatio. Mat. is. Qui voluit rationē ponere cū seruis suis rē. Jō dicit abundante in ratione: qz plus dabāt q' tenerent: qz gdā tñ in pñtia: sed isti et mittebant romā. **C** Dabeo aut q' misistis rē. Accēptis. i. his q' misistis. (In odore rē.) Leuit. 3. r. 4. Offerre holocaustū i odore suauitat' dño. Est. n. odor deo suauis deuotio offerentiū et inter oēs hostias multū valēt elemosine. Deb. iz. Bñficiētie aut r cōionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs pmeret' deus. **C** Deinde cū dicit. (Deus aut rē.) Sinit eplam in oratione: et pmo ponit orationē. (Deus aut meus rē.) Unus deus est oium p creationē et potētiā. sed meus qz singulariter ei seruiō. Ro. i. Testis. n. ē mibi deus cui seruiō rē. Impleat rē. qz implestis meū. Et hoc pōt dñs: qz abūdat fm diuitias. Ro. io. Idē dñs oium diues in oēs g inuocant illū rē. Et hoc vez in gloria. s. sua: qz ibi implebit' totū desideriiū. ps. Satiabor cū apparuerit gloria tua. ps. Qui replet in bonis desideriiū tuū. Et B in xpo. i. p xpm. 2. Petri. i. Per quē maxima nobis r p'iosa donauit rē. Et de oibus his sit deo trinitati r pñi nřo gloria rē. i. Ti. i. Soli deo honor r glia rē. Seculū ē spaciū seu duratio generationis aut memorie hoium. Posita p oratione: et scđo gratiāz actiōe. Tertio ponit salutationē. **C** Dēm scđm. i. fideles i xpo: qz p xps sanctificati. Deb. iz. Ut sanctificaret p suū sanguinē pplm extra portam passus ē. Et pz p totū. **C** Maxime rē. Et p hoc intelligit q' multos de familia cesaris puerit: supra pmo. Ut Vincula mea manifesta in xpo fierēt i omni p'torio r ceteris hoib' rē. Quāuis aut. Mat. ii. dicat. Qui mollibus vestiunt' i domibus regū sunt rē. tñ ad pmouēduz bonos r impediēdū malos videt' licitū sanctis i curijs regū cōmorari: sed nō pp delitiaz et cōcupiscētiā voluptatū. Et dicit q' de cesaris domo sunt vt eos animet ad gaudiū r ad fidem. **C** Deinde ponit suam salutationem de manu sua dicēs. (Gratia domini rē.)

C Explicit deuotissima expositio doctor' angelici sanctissimi Thome de aquino ordinis fratrum predicatorum super epistola gloriofi apli sancti Pauli ad philippēses.

C Incipit subtilis explanatio eiusdē gliosissimi doctoris sancti Thome de agno ordinis fratrum predicatorum super epistola sanctissimi Pauli apli ad colossenses. p rologus.

Protegebat castra gladii

dio suo rē. i. Mach. 3. Nec verba p'gruē materie hui' eplē ad colossenses: qz totus status hui' vite ē i pugnatione militantiūz quoz habitacula castra dicuntur. Job. 7. Militia ē vita hois sup terrā: iō habitacula fideliiū noie castrorū figurant. Un' ecclesia similitudinē hz castrorū. Heñ. 32. Castra dei sunt hec rē. Nec castra triplr' ipugnātur. Agbūdā qñ obsidētibz q' manifeste se erigūt contra ecclesiā. Apoc. 20. Ascēderūt sup latitudinem terre r circūerūt castra sanctorz et ciuitatē dilectā rē. Ab alijs latēter decipi' sicut ab hereticis. Ro. v. Per dulces sermones et bñdictionē seducūt corda hoium rē. 2. Ti. 3. Mali aut hoies r seductores p'ficient in peius errātes et i errorē mittētes rē. Agbūdā. s. domesticū p diuersas corruptelas peccatorz q' sunt ex corruptiōe carnis. Gal. 5. caro cupiscit aduersus spūz et spūz aduersus carnē rē. Eph. vlt. Nō ē nobis colluctatio aduersus carnē r sāguinē: sz aduersus pncipes rē. Prelati ecclesie sūt duces. ps. pncipes iuda duces eoz rē. Ad quoz officiiū prinēt hōia p'dicta castra ecclesie munire. Cōtra peccata gdez p exhortatiōes. Esa. 58. Annūcia pplo meo scelera eoz et doct' mui iacob peccata eoz. Cōtra hereticos p sanā doctrinā. Ti. i. Amplectētē eū q' fm doctrinā ē fidelē fmonez rē. Cōtra psecutores exēplo. s. patiēter tolerādo sicut Paulus p'rexit gladio spūali: qz i suis epistol' corripiebat peccata: p'sutabat hereses: animabat ad patientiā. De pmo Ephe. 5. Fornicatio aut et ois imūdicia aut auaritia: nec noiet in vob rē. De scđo Ti. 3. Hereticū hoiem post p'mā et scđaz correctionē deuita rē. De tertio. 2. corint. ii. per totū pz quō animabat ad patientiā. Et sic tanguntur duo i verb' p'positis. s. ecclesie stat' cū dī. Castra. et apli studiū ibi. Protegit. i. castris at dz eē sollicitudo ad mala vitāda. Deut. 23. Ut sint castra tua sācta et nihil i eis appareat fedicitatis. Itēz ordo ad ducē et ad se. Lanti. 7. Quid videbis i sinamite: nisi choros castrorū: Heñ. 32. Castra dei sunt hec. Itē terror ad hostes. Lan. 6. Terribilis vt castrorū acies ordinata rē. Sz apls circa p'tectiōez erat sollicitus tanq' pastor cuius ē dirigere oues diligēter ne errēt. Jo. io. An eas vadit rē. Et sic apls faciebat. Phil. 3. Imitatores mei estote sicut et ego xpi rē. Itē pascere abūdāter ne deficiāt. p' Petri. 5. Pascite q' i vob ē dñi gregē rē. Et sic aplus faciebat. p' cor. 3. Tāq' puullis lac dedi vob: Itē defendere potēter ne pereant. Ecc. 7. Noli velle fieri iudex nisi valeas vtute irrupere inigates rē. i. Reg. 17. Pascebat fuus tu' pñs sui gregē: et veniebat leo vel vřsus rē. et iō dicit q' aplus ptegebat castra. i. ecclesiā dei gladio qđ ē vřbus dei vt dī Ephe. 6. De bre. 4. vinus ē. n. sermo dei et efficax et penetrabilior oi gladio ancipiti rē. Sic g mā huius epistole est hec: qz in epistola ad ephesios ostēdit moduz ecclesiastice vnitat'is. In epistola ad philippenses ostendit eius p'fectuz et p'federationē. In hac autem agit de eius p'uersatiōe cōtra hereticos qui deprauauerunt eos seducendo rē.

C A P I. I.

Paulus apostolus iesu christi per voluntatē dei r timotheus frater his qui sunt colossis sanctis r fidelibus fratribus in xpo iesu.

C Diuidit autem hec epistola i salutatione et tractatum ibi. (Gras rē.) Itē pmo ponunt psonē salutates. Scdo psonē salutate ibi. (Dis q sunt rē.) Tertio bona optata ibi. (Grā vobis rē.) Circa pmo p ponit pncipalis psona. Se cūdo adiūcta ibi. (Et timotheus rē.) Pncipalis primo tangit ex noie paulus. i. humilis. Tales. n. pncipiūt sapiētia. Mat. ii. Abcondisti hec a sapiētib⁹ et prudētibus: et reuelasti ea pūlis. Et iō docet eā. Scdo ab officio. s. apōstolus. i. missus. s. ad pcurandū salutē fidelīū. Actus. 13. Segregate mihi Barnabā et saulū in opus quo assumpsi eos rē. Joā. 20. Sicut misit me pater et ego mitto vos rē. Et apōstolus nō cuiuslibet: s. iesu xpi cuius gliaz qrit: nō suppsit. scdo cor. 4. Nō. n. nosmetipsos pdicamus: s. iesum xpm dñm nrm: nos autē suos vestros p iesum rē. Sz qdā puenērūt ad officiū ex ira dei pp peccatū ppli. Job. 34. Qui regnare facit hoies hypocritaz pp peccata ppli. Osee. 13. Dabo tibi regē i furore meo. Et iō dicit. (Per volūtatē dei.) s. ei⁹ bñplacitū. Jere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meū et pascēt vos sciētia et doctrina rē. Persona adiūcta ē timotheus: vt. s. in ore duoz vel triū stet oē vbi: vt dī Deut. 17. Prouer. 18. Frater q iuuat a fratre quasi ciuitas firma rē. Persona salutate ponunt ibi. (Dis rē.) Sacti dicunt maiores. Luce. 1. Seruiamus illi i sanctitate et iusticia corā ipso rē. Fideles dicunt minores q salutē verā fidē tenēt: qz sine fide impossibile ē placere deo: vt dicitur Debe. 11. Vel sancti: id est in baptismo sanctificationis: et fidelibus: id est permanentib⁹ in fide accepta. Prouer. 28. Vir fidelis multum laudabitur rē.

C Deinde ponit bona optata. s. gratia que ē pncipiū ois boni. Ro. 3. Iustificati gratis p grām ipsi⁹ rē. Pax q ē finale bonū oium. ps. Qui posuit fines tuos paces rē. Et p pns optat oia bona media. Et B a deo. ps. Grās et gloriā dabit dñs rē. Patri dñi nri iesu xpi. s. p nām: sed nostro p grām. Et dño iesu xpo: et sic patre nostro. s. deo in trinitate: et dño iesu xpo q̄tum ad nām assumptam.

Lectio.

II.

Gratias agimus deo et patri domini nostri iesu christi semper pro vobis orantes: audientes fidem vestram in christo iesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter spem que reposita est vobis in celis: quaz audistis i verbo veritatis euangelij quod peruenit ad vos sicut et in vniuerso mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognouistis gratiam dei in veritate: sicut didicistis ab epaphra charissimo conseruo nostro qui est fidelis pro vobis minister christi iesu. Qui etiam manifestauit nobis dilectionem vestram in spiritu.

C Dic accedēs ad ppositū incipit epistolare tractatū: et pmo cōmēdat euāgelij veritatē. Scdo p pntia ptegit veritatē status hui⁹ i cap: ibi. (Uolo. n. scire vos rē.) Circa pmo duo facit. pmo cōmēdat euāgelice fidei veritatē. Scdo actorē hui⁹ status ibi. (Qui ē imago rē.) Itē pma in duas: qz pmo agit grās pro bñficijs specialit exhibitis colossensibus. Scdo p exhibitiōē gnāliter ecclesie ibi. (Grās agētes rē.) Circa pmo duo facit: qz pmo cōmēdat grāru actionē deo p istis. Scdo oñdit oratiōis mām ibi. (Audiētes rē.) Itē pma in duas: qz primo pmittit gratiaz actionē. Scdo orationē ibi. (Orantes.)

Dicit g. Grās agimus deo actori gratiaz. p thes. vlt. In oibus gratias agite. Et hoc semp p pteritis et futuris. Licet. n. nō p̄tinue in actu possim⁹ orare: tñ semp ex habitu charitatis debemus orare. p thes. vlti. Sine intermissione orate rē. Luce. 18. Oportet semp orare.

C Deinde ponit mā: et primo gratiaz actiōis. Scdo orationis ibi. (Iō et nos rē.) Circa pmo pmo cōmēdat bona eoz. Scdo quomō fuerūt ea adepti ibi. (Quā audistis rē.) Bonū nrm pncipalr est in fide spe et charitate. Per fidē. n. habemus noticiā dei: p spem eleuamur i ipz s. charitate vnimur ei. p cor. 13. Nūc autē manent fides: spes: charitas tria hec rē. Et iō de istis trib⁹ gratias agit. pmo q fidē habēt. (Nō. n. ipse p̄dicauerat eis.) Sz qdā discipulus epaphras noie: et postea archipp⁹. Et iō dicit (Audiētes fidē q ē pncipiū spūalis vite. Abac. 2. Iustus meus ex fide. Debe. 11. Accedentē ad deū opz credere rē. Sz hec fides sine dilectiōe operante ē mortua: vt dicit Jaco. 2. Et iō oq q assit dilectio operās. Gal. vlti. In xpo iesu neqz circūcisio aliqd valet neqz p̄putium: s. noua creatura. Et iō dicit. (Et dilectionē quā habet) rē. Est autē qdā dilectio charitatis et qdā mūdāna: s. mūdāna nō se extēdit ad oēs: qz dilectio ad illos est cū qbus ē cōmūdāna: q est cā dilectionis et hec cā in dilectiōe mūdāna nō se hz ad oēs: s. tantū ē cū p̄sanguineis et mūdānis: sed dilectio charitatis se extēdit ad oēs. Et iō dicit. (In oēs.) Nā et si peccatores diliganē p charitatē hoc ē vt sint sancti. p Jo. 3. Nos scimus qm̄ trāslati sumus de morte ad vitā qm̄ diligimus fratres. Itē dilectio mūdi hz fructū in hoc mūdo: s. charitas in vitam eternā. Et ideo tertio subdit de spe dicens. (Propter spem q̄ reposita ē.) i. pp gloriā eternā que iō dī spes: qz p certo custodit. Job. 19. Reposita est hec spes mea in sinu meo.

C Deinde cū dicit. (Quā an audistis rē.) Oñdit quō adepti sunt ista. Et pmo cōmēdat doctrinā euāgelicā. Scdo misterij ibi. (Sicut didicistis rē.) Itē pmo cōmēdat doctrinā a veritate. Scdo ab eius dilatatiōe ibi. (Qd puenit rē.) Tertio a pfectu ibi. (Et fructificat rē.) Dicit g. Quā audistis. s. spē vel rē speratā. Et B i vbo veritatis euāgelij. Dec. n. excedit oia. p cor. 2. Nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit rē. Et iō de⁹ eā reuelat. Mat. 23. Penitētiā agite appropinquabit eni regnū celoz rē. Hec at ē spes vā nō vana: sic qm̄ pmittēs ē mēdax: qz i vbo vitatis. Jo. 17. Sermo tu⁹ veritas est.

C Deinde cum dicit. (Qd puenit.) Cōmēdat doctrinā xpi a dilatatiōe: qz nō solū puenit ad vos: s. in vniuerso mūdo. ps. In oēm terrā exiuit sonus eoz rē. Mat. 24. Opz hoc euāgelij regni p̄dicari i vniuerso orbe: et tunc erit p̄sumatio. Sz quō: Nōdū ē p̄sumatio cū p̄dicatū sit in vniuerso mūdo. Rūdeo. Aliq dicit q euāgelij xpi nō est euāgelij regni. Sz B ē falsum: qz dñs dicit B euāgelij regni. Sz dicendū ē s. Crisostomū q adhuc viuētibus apōstolis euāgelij xpi ē diuulgatū p totū mūdū saltē q̄tū ad famā qd ē valde miraculosum q in quadraginta annis sic creuerit doctrina xpi. Et sic dicit i vniuerso mūdo q̄tū ad famā: et tūc erit p̄sumatio. i. destructio hierusalē. Scdz aug. at B nō ē vep: qz adhuc tpe suo erāt aliq gētes i qbus nōdū erat ecclesia. Et iō ipse dicit B eē itel ligēdū qm̄ p̄dicabit. Ita q qm̄ i oib⁹ gētibus ecclesia erit fundata licet aliq sint credētes aliq nō tūc erit finis: et B nō tpe apōstoli: s. circa finē mūdi: et sic i vniuerso mūdo loq̄ apōstolis de futuro sicut de p̄nti pp certitudinē euētus. ps. In oēm terrā exiuit sonus eoz rē. Pōt tñ dici q fm̄ famā ē diuulgatū p totū mūdū: s. nō s. fundatiōe.

C Deinde cōmēdat doctrinā xpi q̄tū ad fructus p bona opa ibi. (Et fructificat rē.) Ecc. 24. Flores mei fruct⁹

Ad colossenses

honoris et honestatis etc. Mat. 13. Attulit fructu aliud ce-
tesimū: aliud sexagesimū: aliud tricesimū etc. Et crescit. s.
in multitudine credentium. Act. 2. Dñs aut augebat q salui fie-
rēt quottidie i idipz. Et h magne p̄tatis fuit: qz sic i vob:
ita et alijs. Audistis p̄dicationē et cognovistis approbādo.
Cōsequenter cōmēdat ministeriū triplr. Primo p̄ cō-
parationē ad se. Secōdo p̄ cōpationē ad ipsos. Tertio q̄tū
ad vtroscqz. Dicit g. Edocti estis p̄ euāgeliz sicut ab epa-
pbra didicistis seruo. Apoc. vlti. Cōseruus tuus sum et
fratrū tuoz etc. Qui ē fidelis minister. s. nō querēs q̄ sua
sunt. p̄ cor. 4. sic nos existimet hō vt ministros xp̄i et di-
spēsatores misterioz dei etc. Qui fuit mediator iter aplz
et istos: vñ significauit: id est manifestauit etc.

Lectio.

III.

Ideo et nos ex qua die audiuimus:
non cessamus pro vobis orantes et
postulātes vt impleamini agnitione
voluntatis eius in omni sapientia et
intellectu spiritali: vt ambuletis digne deo per
omnia placentes in omni opere bono fructi-
ficantes et crescentes in scientia dei: in omni
virtute confortati scdm̄ potentiam claritatis
eius in omni patientia et longanimitate cum
gaudio gratias agentes deo et patri: qui di-
gnos nos fecit in partem sortis sanctorum in
lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebra-
rum et transtulit in regnum filij dilectionis
sue: in quo habemus redemptionem et remis-
sionem peccatorum.

Supra posuit māz grāz actiōis ostēdēs p̄ qbus bonis
grās egit: hic ostēdit orationē ostēdēs qd p̄ eis petit. Et p̄
mittit p̄ditiōes oratiōis. Secōdo subdit bona petita ibi.
(Ut impleamini etc.) Oratio tres hz p̄ditiōes. Primo qz
sit rēpētīua. Vñ subdit. (Ex qua die etc.) supple cepim⁹
orare. Jere. 31. Ex quo locutus sum de eo: adhuc recorda-
bor ei etc. Secōdo qz sit p̄tinua ibi. (Nō cessam⁹ etc.) i. Re-
gū. 12. Absit āt a me hoc peccatū i dño vt cessēs orare p̄
vobis etc. Ro. 1. Sine intermissiōe memoriā vñ facio sp̄ i
oratiōib⁹ meis etc. Tertio multiplex et p̄fecta ibi. (Orā-
tes et postulātes.) Orō ē ascēsus mētis i deū. postulatio
ē rez petitiō. Orō dz p̄cedere vt deuote petēs expandiat
sicut petēs p̄mittūt p̄suasiōe vt iclinēt: s; nos obem⁹
p̄mittere deuotionē et meditationē dei et diuinoy: non
vt eū flectamus: s; vt nos erigamus i eū. Tria aut petit
s. cognitionē v̄itatis ibi. (Ut impleamini etc.) Opationez
virtutis ibi. (Ut ambuletis etc.) Tolerantiā maloz ibi.
(In omni patientia.) Triplicē vō cognitionē optat. s. agē-
doz. Vñ dicit. (Ut impleamini i agnitiōe etc.) id est vt ple-
ne cognoscatis volūtātē dei. prime thes. 4. Dec ē volū-
tas dei sanctificatio v̄ra vt abstineatis etc. Ille ḡ cogit
volūtātē dei q̄ i sanctitate viuūt. Qui ḡ peccat nō cogno-
scit volūtātē dei: qz ois peccās ē ignozās. Ro. 12. Ut p̄be-
tis q̄ sit volūtas dei etc. Itē cognitionez diuinoy ibi. (In
omni sapientia) q̄ ē cognitio diuinoy. fm̄ aug. Sap. 1. Sē-
tite de dño in bonitate. Itē sp̄ualiū donoy ibi. (Et itelle-
ctu spiritali) i. nō hāz corporalīū rez. p̄me cor. 2. Nos
aut nō sp̄m̄ hui⁹ mūdi accepim⁹: s; sp̄m̄ q̄ ex deo ē etc.
Et apte coniungūt hec duo sapientia et intellect⁹: qz minor
ē sapientia si intellectu careat vt dicit Gregori⁹: et inutilis ē
intellect⁹ sine sapientia: qz sapientia iudicat et intellectus
capit: et nō valet cape nisi iudicet: et ecōuerso. Flo. diē qz

p̄m̄uz sumis generaliter. Scdm̄ p̄tinet ad actiūā vitam.
Tertiū ad p̄tēplatiūā. Nec sufficit cognoscere: qz scienti
bonū: et nō operanti peccatū ē illi vt dī Jac. 4. Vñ o3 qz
assit virtuosa opatio quā p̄mo tāgit ibi. (Ut ambuletis
digne deo.) Indigne. n. ambulat q̄ nō viuūt: sicut decet fi-
liū dei. scde cor. 6. In oibus exhibeamus nosmetipsos sic
cut dei ministros i multa patientia etc. p̄me thes. 4. Sicut
p̄diximus et testificati sum⁹. Secōdo tāgit rectā intētionē
ibi. (Per oia placētēs.) Sap. 4. Placēs deo factus ē di-
lectus etc. Tertio studiū p̄ficiēdi ibi. (In omni ope bo-
no etc.) Semp. n. hō dz niti ad vltērius bonuz. Ecc. 1. 24.
Flores mei fructus honoris et honestat⁹ etc. Ro. 6. Dabe-
tis fructū v̄m̄ i sanctificationē etc. Ad fructificationē se-
quitur augmētū sciētie: id dicit. (Et crescētēs etc.) Ex h. n.
qz alijs studet implere mādata disponit ad cognitionem.
ps. Sup̄ senes intellexi: qz mādata tua q̄siui. Sap. 1. Nō
habitabit i corpore subdito peccatis etc. Et dicit dei: non
mundi. Sap. 10. Dedit illi scientiā sanctorū etc.

Deinde tangit tolerantiā maloz: qz ad virtutē nō suffi-
cit scire vel velle nisi imobilitate ope qd non pōt eē sine
patientia et maloz tolerantiā. Et id dicit. (In omni virtu-
te confortati.) Ecc. 1. 4. Diuites i virtute pulchritudinis
studiū habētēs. Que virtus ē a deo. Vñ dicit. (Scd̄z po-
tentiā claritatis ei⁹.) Ephe. 6. Cōfortamini i dño. S; ad-
dit claritatis eius. i. xp̄i q̄ ē claritas p̄ris: qz p̄gere ad pec-
catū ē p̄gere ad tenebras. Sap. 7. Vapor ē. n. v̄tutis dei
et emanatio qdam ē claritatis oipotētis dei sincera.

Deinde cū dicit. (In omni patientia etc.) Petit eis tole-
rantiā i aduersis. Quidā. n. deficiūt vel p̄p̄ difficile aduer-
saz: et id o3 habere patientiā. Luce. 21. In patientia v̄ra
possidebitis aīas vestras. Vel p̄p̄ dilationez p̄my. Et id
dicit. (Et longanimitate.) Que facit sustinere rē p̄mis-
sam. Abac. 2. Si morā fecerit expecta eū etc. Heb. 6. Lō-
ganimiter ferēs adeptus ē repromissionez. S; aliq̄ hec
duo vitā: s; cū tristitia. Lōtra h̄ diē. (Lū gaudio.) Ja. 1.
De gaudiū existate frēs cū i variis tētarōes iciderit etc.

Deinde cū dicit. (Grās agētēs etc.) Agit grās p̄ b̄ficijs
exhibitis oibus fidelibus. Et hoc p̄ b̄ificio grē qd p̄mo
ponit. Secōdo fructū grē ibi. (Qui eripuit etc.) Dicit ergo.
Oramus p̄ vobis agētēs grās deo. s. creanti: et p̄ri. s. ado-
ptati: q̄ dignos etc. Dixerūt aliq̄ qz dona grāz danī p̄ me-
ritis: et qz deus dat dignis grās: nō aut indignis: id h̄ ex-
cludit aplūs: qz q̄qd hēs dignitatis et grē: h̄ de⁹ fecit i te.
ḡ et effect⁹ grē. Et id diē. (Qui dignos nos fecit etc.) 2^a cor. 3.
Nō qz sufficiētēs sim⁹ cogitare aliqd a nob̄ q̄si ex nob̄ etc.
In p̄rez sortis sanctorū etc. Dēs hoīes de mūdo fm̄ nām
sunt boni. Et id instū ē eos aliquā partez h̄re dei. Mali
quidē partē h̄nt voluptates et tēporalia. Sap. 2. Dec est
ps n̄ra et hec fors. S̄acti vō habēt ipsum deū partē. Tre-
noz. 3. Pars mea dñs. ps. Dñs ps hereditatis mee. Et id
dicit. (Qui dignos etc.) Et addit. Sortis: qz duplr̄ aliqui
diuidūt. Qñqz p̄ electionē qñ vnus h̄ac: alius illā p̄re elū-
git. Aliqñ sorte. Prouer. 18. Cōtradictōes cōp̄mitit fors.
Dec aut ps cedit sanctis nō p̄ electionē p̄p̄riā. Jo. 15. Nō
vos me elegistis: s; ego elegi vos etc. S; qz ip̄e de⁹ elegit
nos. Sors. n. nihil aliud ē qz p̄mittere aliqd diuino iudic-
cio. Sors aut triplex ē. s. sultoria: diuinatozia: et diuiso-
ria. Prima in tp̄alibus nō ē mala. Secda vana ē et mala.
Tertia in necessitatibus aliqñ p̄mittēda: s; hec p̄ se ē pos-
sessio luminis. prime Ti. vlt. Lucē habitat inaccessibilē.
Job. 36. In manibus abscondit lucē etc. S; ex hac p̄te seq-
tur effectus grē. s. trāslatio de tenebris ad lucē. Et id p̄m̄
ponit trāslationē. Secdo modū i quo hoīes an̄ grām
sunt sui peccati. Et peccatū ē tenebra: et id sūt i p̄tate te-
nebrāz siue demonū siue peccatoz. Ephe. 5. Aduersus

rectores mundi tenebrarum habent. *Et saie. 49. Captiuitas a forti tolletur. Et trāstulit ut essemus regnū dei. Jo. 19. Regnū meū nō ē de hoc mūdo. Et hoc fit qm̄ libera- mur a peccato. Apoc. 5. Fecisti nos deo nro regnū. Et vel ad lraz vt vitā eternā. Mat. 3. 2. 4. 2. 10. Appropinquabit regnū celoz. Et hoc ē qd̄ dicit. Regnū filij dilectionis sue. Dilectio vt dicit Aug. in glo. qm̄ dī spūsanctus q̄ ē amor patris et filij. Sed si dilectio sic semp̄ tenet p̄so- naliter: tūc filius eēt filius spūsancti: s; qm̄ dī essentialr: vt dī in glo. Filij ḡ dilectionis sue dī. i. filij sui dilecti: vel filij essentie sue. S; nūqd̄ hec ē vera. fili⁹ ē filius essen- tie patris: Dicēdū ē q̄ si genitiuus designat habitudinē cause efficientis ē falsus: q; essentia nō generat nec gene- rat. Si aut̄ designat formā. i. habēs essentia suā qm̄ ma- terialr: sicut dī Egregie forme. i. habēs egregiā formā: sic ē va. Jo. 3. Pater diligit filiū et oīa dedit in manu ei⁹. Et.*

Deinde cum dicit. In quo habem⁹. Quidit modū trāstatis. Dō. n. existens in peccato dupl̄ tenebat subdi- tus. i. p̄ seruitutē. Jo. 8. Qui facit peccatū suus ē peccati. Itē erat reus pene et auersus a deo. Esa. 59. Iniquitates ve- stre diuiserunt iter vos et deū vestr: peccata nra absco- deit facie ei⁹ a nob̄ ne exaudiret. Nec duo remouet xps: q; in q̄tū hō fact⁹ ē p̄ nob̄ sacrificiū: et redemit nos in san- guine suo. Et iō dicit. In quo habemus redēptionē. p̄ me- cor. 6. Empti estis p̄cio magno. S; in q̄tū ē de⁹ hēmus p̄ eū peccatoz remissionē: q; reat⁹ peccati solut⁹ ē p̄ euz.

Lectio.

III.

Ut est imago dei inuisibilis primo- genitus omnis creature: qm̄ in ipso condita sunt vniuersa in celis: et in terra visibilia et inuisibilia. Siue throni: siue dñatōes: siue principatus: siue potestates. oīa per ipsum et in ipso creata sunt: et ipse est aī omnes: et omnia in ipso constant.

Postq; sup̄ius cōmemorauit gr̄e bñificia spālia et vlt̄a hic cōmēdat actorē hui⁹ gr̄e. i. xpm̄. Et p̄ cōparatōez ad deū. Scdo generalr p̄ cōparatōez ad totā creaturā ibi. (Primogenit⁹. Et tertio spāl̄iter p̄ cōparatōez ad eccle- siā ibi. (Et ipse ē caput. Et circa p̄m̄ notādū ē qd̄ de⁹ dī inuisibilis: q; excedit capacitatē visionis cuiuscūq; itel- lectus creati: ita qd̄ nullus intellect⁹ creat⁹ nāli cognitōe pōt̄ p̄tingere ad eius essentia. Job. 36. Ecce deus magn⁹ vincēs sciētia nram. p̄ me. Et. vlt. Lucē habitat inaccessi- bilē. Ut ḡa beatis ex gr̄a nō ex nā. Rō hui⁹ assignat a Dionysio: q; oīs cognitōe terminat ad existēs. i. ad aliquā nām p̄cipantē eē. Deus autē ē ipsum eē nō p̄cipatuz. ḡ ē incognitus. Qui⁹ ḡ dei inuisibilis filius ē imago. S; vi- denduz ē quō dicat̄ imago dei: et q̄re dicat̄ inuisibilis. Et qd̄ de ratione imaginis sunt tria. i. q; sit ibi similitudo: q; deducta sit vel exp̄ssa ex eo cū quo ē similitudo: et q; dō- cta sit in aliquo p̄tinēte ad spēm vel signū speciei. Si enīz sint duo similia: quoz vnū nō deriuat ab alio neutz di- cimus alterius imaginē: sicut ouū nō dī imago ouī. Et iō ab imitādo dī imago. Itē si sit filius: s; nō q̄tuz ad spēm vt signū speciei: tūc nec imago dicit̄: sicut in hoīe multa sunt accidētia vt color q̄tuz et h̄: et s; nullū hoz dī imago. S; si figurā ei⁹ accipiat: sic pōt̄ esse imago: q; figura ē si- gnū speciei: filius autē ē similis p̄ri: et p̄ filius filio: s; fili⁹ h̄z hoc a p̄re: p̄ aut̄ nō a filio. Et iō p̄prie loquēdo dicimus filiū imaginē p̄ris: et nō ecōuerso: q; deducit̄ et deriuatur hec similitudo a p̄re. Itē hec similitudo ē sim̄ speciei: q; fili⁹ in diuinis representat aliquo mō: s; deficiētē p̄ v̄bū mentis nre. Verbū aut̄ mētis nre ē qm̄ formamus actu formam

rei cui⁹ noticiā habem⁹: et hoc significam⁹ v̄bo exteriori. Et h̄ v̄bū sic ceptū ē qd̄ rei similitudo quā in mente tene- mus: et sile fm̄ spēm. Et iō v̄bū dei imago dei dicitur.

Quantū ad 2m̄ sciēdū ē qd̄ arriani hoc v̄bū male itelle- xerūt iudicātes de dei imagine s; imagines q̄ fiebāt ab antiq; vt viderēt in eis caros suos subtractos sibi. sicut et nos facimus imagines sanctoruz: vt q̄s nō videm⁹ in suba videam⁹ in imagine. Et iō dicūt qd̄ inuisibile ē p̄p̄riū p̄ri: fili⁹ autē ē p̄m̄uz visibile in q̄ manifestat bonitas p̄ris: q̄m̄ p̄ sit vt inuisibilis: fili⁹ v̄o visibilis: et sic alteri⁹ eēt nāe. Hoc aut̄ excludit apl̄us ad Heb. i. dicens. Qui cū sit splē- dor glorie et figura substātie eius. Et sic ē imago nō so- lum dei inuisibilis: sed et ipse inuisibilis est: sicut pater. Col. i. Qui est imago inuisibilis dei.

Deinde cū dicit. (Primogenitus. Et cōmēdat xps p̄ cōparatōez ad creaturā. Et p̄mo facit hoc. Scdo exponit ibi. (Quia in ipso. Et circa p̄m̄ sciēdū ē qd̄ arriani sic itel- ligunt q̄m̄ dicat̄ primogenit⁹: q; sit p̄ma creatura: s; hic nō ē sensus vt patebit. Et iō duo sunt vidēda. sc̄ quō hec ima- go sit genita: et quō primogenita creature. Quantū ḡ ad pri- mū sciēdū ē qd̄ in vnaquaq; re generatio ē s; modū sui eē et sue nāe. Alius. n. modus generatiōis ē in hoibus et ali⁹ in- plātis: et sic de alijs. Nā aut̄ dei ē ipsum eē itelligere: et sic oīz eius generatio vel ceptio intellectualis sit genera- tio vel ceptio nāe ei⁹. In nobis aut̄ ceptio itelligibilis ē ceptio nāe nre: q; in nobis aliud ē itelligere et nā nra. Et iō cū hec imago sit v̄bū et ceptio itellect⁹ op̄z dicere qd̄ sit germē nāe: et sic de necessitate genit⁹. q; accipit nāz ab alio. Scdo vidēdū ē quō dicat̄ primogenitus. Deus. n. n̄ alio se cogit et creaturā: sed oīa in sua essentia sicut in p̄- eā effectiua. Filius aut̄ est ceptio intellectualis dei. s; q; cognoscit se: et per consequens omnem creaturam. Inq; tum ergo gignitur videtur quoddaz verbū representās totam creaturam et ipsum est principium omnis creatu- re. Si enim non sic gigneretur solum verbuz patris eēt primogenitus patris: sed non creature. Ecc. 1. 24. Ego ex ore altissimi produxi primogenita ante oēm creaturam. Et.

Deinde cū dicit. (Quia in ipso. Et exponit quod dixit creat. i. q; sit primogenitus: q; s; est genitus vt principuz creature. Et hoc q̄tum ad tria. p̄mo q̄tum ad rerum creationem. Scdo q̄tum ad earuz distinctionē ibi. (In celis. Et tertio q̄tum ad conuersationem in esse ibi. (Et omnia in ipso. Dicit ergo. est primogenitus creature: q; ē genitus vt principū omnis creature. Et ideo dicit. (Quia in ipso. Et circa quod sciēdū ē qd̄ platonici po- nebant ydeas dicētes qd̄ quelibet res fiebat ex eo qd̄ par- ticipabat ydeā: puta hoīs vel alicuius alteri⁹ speciei. Lo- co oīum h̄z ydeaz nos habemus vnū. i. filiū v̄buz dei. Artifex. n. facit artificiū ex hoc qd̄ facit illud participare formā apud se ceptā quasi inuolūēs eā exteriori mate- rie: sicut si dicat̄ qd̄ artifex facit domū p̄ formā rei quaz habet apud se ceptā. Et sic deus omnia in sua sapientia dicitur facere: q; sapientia dei se h̄z ad res creatas sicut ars edificatoris ad domū factā. Nec aut̄ forma et sapien- tia ē verbū: et ideo oīa in ipso condita sunt: sicut in qdaz exemplari. Heñ. i. Dixit et facta sunt: q; in verbo suo eter- no creauit omnia vt fierent. Quantū autē ad distin- ctionē sciēdū est qd̄ aliqui sicut manichei errauerūt di- centes hec corpora terrena: quia corruptibilia facta esse a malo deo: celestia vero: q; incorruptibilia a bono deo: scilicet patre christi. Sed mentiuntur: quia in eodē sunt vtraq; creata. Ideo dicit. (In celis. Et est hec distin- ctio s; partes nature corporee. Heñ. i. In principio idest in filio creauit deus. Et platonici et dicunt qd̄ deus p̄ se creauit creaturas inuisibiles. s; angelos: et p̄ angelos crea-

Ad colossenses

uit naturas corporeas. S3 hoc excludit qz dicit. Uisibilia et inuisibilia. De pmo Deb. ii. S3 de intelligimus esse aptata secula ut ex inuisibilibus visibilia fierent. De secundo aut. Ecc. 43. Paucavimus opus eius: oia autē dñs fecit et. Dec at distinctio ē fm creaturaz nās. Tertia distinctio ē ordinis et gradus in inuisibilibus cū dicit. (Sive throni et.) Platonici et errant hic: dicebāt. n. in rebus diuersas esse pfectiones et quālibet attribuebāt vni pmo principio: et fm ordines eaz pfectionū ponebāt ordines principiorz sicut ponebant p̄mū ens a quo participant oia eē: et illud p̄ncipiū ab isto. s̄ p̄mū intellectus a quo oia participant intelligere: et aliud p̄ncipiū vitam a quo oia participant viuere. S3 nos nō sic ponimus: s3 ab vno p̄ncipio res habent q̄qd in eis pfectionis ē. Et iō dicit. (Sive throni et.) Quasi dicat. Nō depēdēt ab alijs p̄ncipijs ordinatis: s3 ab ipso vno solo vbo dei. S3 quid ē quod dicit. Ephe. i. Ipsum dedit caput et. Ubi quedā diuersitas v̄t eē ab istis. Solutio. Dic. n. enumerat descendēdo: qz ostēdit p̄gressum creature a deo: ibi ascēdēdo: qz ostēdit qz filius dei: fm qz hō sup oēs creaturas ē. Sed tñ ibi p̄ncipatus ponunt sub potestatibus: et virtutes inter dñationes et potestates: hic p̄ncipatus sup p̄tates: et p̄ncipatus mediū inter dñationes et p̄tates. Et fm hoc diuerse sunt s̄nic Gregorij et Dionysij. Dionysius enim ordinat eos. fm qz d̄r ad ephesios: qz in sc̄da hierarchia ponit dñationes virtutes et potestates. Gregorius vero ordinat eos sicut hic habet: qz in sc̄da hierarchia ponit dñationes p̄ncipatus et p̄tates: in tertia vō virtutes archangelos et angelos. S3 sciēdū ē: qz sicut Gregorius et Dionysius dicunt hec dona sp̄alia ex qbus nominantur hi ordines cōia sunt oibus: tñ qdaz noianē a qbusdā qdā ab alijs: cuius rō accipit ex dictis platonicoz. qz oē qd̄ uenit alicui cōuenit tripliciter: qz aut essentialit̄ aut participatiue: aut causaliter. Essentialiter qd̄ qd̄ uenit rei fm p̄portionē sue nature: sicut homini rōnale. Participatiue aut qd̄ excedit suā nām: s3 tñ aliqd de illo participat: s3 impfecte. sicut intellectuale homini: qd̄ ē supra rationale et ē essentialiter angeloz: et idem aliqd participat hō. Causaliter vō qd̄ uenit rei supueniēter: sicut homini artificialia: qz in eo nō sunt sicut i mā. s3 p̄ modū art. Unūq̄qz autē denoiatur solū ab eo qd̄ uenit ei essentialiter. Un hō nō d̄r intellectualis nec artificialis: s3 rationalis. De dictis aut donis in angelis ea q̄ ueniūt superiorib⁹ essentialiter: inferioribus ueniūt participatiue: que vō inferiorib⁹ essentialiter ueniunt: superioribus causaliter ueniūt. Et iō superiorēs denominant a superioribus donis. Supremū aut in creatura sp̄iali ē q̄ attingat deū et quodāmodo participet eū. Et iō denoiant superiores ex hoc qz attingunt deū. Cherubin quasi scientes deū. Seraphin quasi ardētes vel accēdentes. Throni quasi habētes in seipsis deū. Tripliciter. n. aliqd pōt alio participare. Uno mō accipiēdo p̄prietatē nature eius. Alio mō vt recipiat ipsum p̄ modū intētiōis cognitiue. Alio mō vt deseruiat aliquāliter eius virtuti: sicut alijs medicinalē artēz a medico: vel qz accipit in se medicine artē: vel accipit cognitionē artis medicinalis: vt qz deseruiat arti medicine. Primū ē maius sc̄do: et t̄r̄tio. In sacra aut scriptura significat aliqd diuinū p̄ ignē Deut. 4. Dñs deus tuus ignis cōsumēs ē et. Et iō supremus ordo d̄r seraphin quasi ardētes deo et cōtinētes aliquā diuinā p̄prietatē. Sc̄dos ordo est cherubin sequentes eū cognitiue: et throni eius virtuti deseruiētes. Alij autē ordines nō noiant ex attingendo deū: s3 p̄ aliquam eius operationē. Et aliq vt dirigentes: et sic sunt dñationes. Alij exeq̄ntes. Et hoz qdā vt p̄ncipaliores vt p̄nci-

patus. ps. Pretulerunt p̄ncipes et. Alij fm executionē: sic sunt exequeutes supra spirituales creaturas: vt sūt potestates q arcēt demones: supra nālia sunt virtutes que miracula faciunt: supra boies sunt archāgeli ad magnas: angeli ad minima. Et sic cludēdo dicit. Oia p̄ ipsum sicut p̄ cām effectiua: et ipso sicut cām exemplarem. Jo. i. Oia p̄ ipsum facta sunt et. S3 qz posset alijs dicere. Nūq̄d oia sunt eterna. iō aplus quasi r̄s̄dēs ad hoc dicit: qz nō: s3 ipse ē añ omnia. s̄ t̄pa et res alias. puer. s. Domin⁹ possedit me in initio viarū suarū anteq̄ q̄c̄qz faceret a p̄ncipio et. Vel ante dignitatem. ps. Quis similis deo et. Quantū ad p̄seruationē dicit. Et omnia in illo st̄tate: id est p̄seruant. Sic eniz se h3 deus ad res sicut sol ad lunas: quo recedente deficit lumen lune. Et sic si de⁹ subtrahat suam virtutē a nobis: in momēto deficerent oia Deb. i. Portans omnia verbo virtutis sue.

Lectio.

V.

Ipsē est caput corporis ecclesie qui est principium primogenitus ex mortuis: vt sit in omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso complacuit oēs plenitudinem diuinitatis in habitare et per eū reconciliari omnia in ipsum pacificans p sanguinem crucis eius siue que in terris siue que in celis sunt. Et vos cuz essetis aliquādo alienati et inimici sensu in operibus malis: nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius p mortē exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coraz ipso: si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe euangelij qd̄ audistis: qd̄ predicatum est in vniuersa creatura que sub celo est.

Postq̄ aplus cōmēdauit xpm p̄ cōpationē ad deū et ad totā creaturā: hic cōmēdat ipsum i cōparatiōe ad ecclesiā. Et pmo gnāliter. Sc̄do spāliter q̄tū ad colossenses ibi. Et vos cū essetis et. Tertio q̄tū ad suā psonā singulariter ibi. (Cuius factus suz et.) Circa p̄mū duo faci: qz pmo p̄pōit habitudinē xpi ad totā ecclesiā. Sc̄do exponit ibi. (Qui ē p̄ncipiū et.) Dicit g. Iste in q̄ habem⁹ redēptionē xps ē et p̄mogenitus creature. S3 qz h3 fact⁹ ē caput eccle. Duo occurrūt hic exponēda. Et p̄mo quod corp⁹ sit ecclesia: et sc̄do quod xps ē caput. Ecclesia dicitur corpus ad similitudinē vnius hois: et hoc duplr. s. et q̄tū ad distinctionē mēbroz. Eph. 4. Dedit quosdaz qd̄z aplos: quosdā aut p̄phetas et. Et q̄tū ad unitatē q̄ licet sint distincta: tñ vnū seruit alteri. p̄ cor. iz. p̄ro iuu cē sollicita sint mēbra. Gal. 6. Alter alterius onera portate et. Itē sicut v̄stituit vnū corpus ex vnitatē aie: ita ecclesia ex vnitatē spūs. Eph. 4. Unū corp⁹ et vn⁹ spūs: p̄ cor. io. Un⁹ panis et vnū corp⁹ multi sumus et. Itē ē alia p̄sideratio mēbroz ad caput eccle ad xps. Ipse. n. xps ē caput eccle. ps. Tu exaltas caput meū et. Et expōit qd̄ eē caput dicens. Qui ē p̄ncipiū et. Caput enim respectualioz mēbroz hēt tria p̄uilegia. Primo qz distinguitur ab alijs ordine dignitatis: qz ē p̄ncipiū et p̄sides. Secundo in plenitudine sensuū q̄ sunt oēs i capite. Tertio i qdā influxu sensus et mot⁹ ad mēbra. Et iō p̄mo ostēdit quod xps ē caput rōne dignitatē. Sc̄do rōne plenitudinis graz ibi. (Et in ipso complacuit et.) Itē tertio rōne influētie ibi. (Et p̄ eū et.) Ecclesia qd̄ h3 duplicē statū. s̄ grē i p̄ri et glorie i futuro et eadē ecclesia: et xps ē caput s3 vtrūqz

statum: qz p̄mus in gra z p̄mus in gloria. Quātuz ad p̄mū dicit. Qui ē p̄ncipiū: qz nō soluz est in gra. s̄m q̄ hō: s̄z ēt oēs sunt iustificati p̄ fidē x̄pi Ro. 5. Per obediētiā v̄nūs hoīs iusti p̄stitunt̄ m̄lti. Et iō dicit. (Qui ē p̄ncipiū). s̄. iustificatiōis z gr̄e in tota ecclesia: qz i veteri tēstam̄to sunt alig iustificati p̄ fidē x̄pi. Jo. 8. Ego p̄ncipiū q̄ z loquor zc. ps. Tecū p̄ncipiū zc. Itē ē p̄ncipiū q̄tū ad statuz glorie. Jō dicit. p̄mo genitus ex mortuis. Quia enim resurrectio mortuoz ē quasi q̄daz sc̄da generatio: qz hō in ea ad vitā eternaz reparat̄. Mat. 19. In regeneratiōe cuz sederit filius hoīs zc. z p̄c oibus p̄m̄ ē x̄ps: iō ē p̄mogenitus ex mortuis. i. eoz q̄ sunt geniti p̄ resurrectionē. S̄z de lazaro Jo. 11. R̄n̄deo. d̄f q̄ isti z alij n̄ resurrexerūt ad illā vitā imortalē: s̄z ad mortalē: s̄z x̄pus resurgēs ex mortuis iā nō morit̄ zc. vt d̄f Ro. 6. Apoc. 1. p̄mogenitus mortuoz zc. p̄ cor. 15. Nūc aut̄ x̄ps resurrexit a mortuis p̄mitie dormitiū. Et hoc vt in oibus sit ipse p̄ncipatū tenens: q̄tū ad dona gr̄e: qz ipse ē p̄ncipiū q̄tū ad dona glorie: qz ipse ē p̄mogenit̄. Ecc̄. 1. 24. In omni gente et in omni p̄plo primatum habui zc.

¶ Deinde cū dicit. (Nūc aut̄.) Pōnit b̄nficia x̄pi. Et p̄mū est recōciliatio in corpe eius. Et dicit corpus: non q̄ aliud sit corpus et aliud caro: s̄z ad oīdenduz q̄ accepit corpus in esse nature. Jo. 1. Et verbum caro factum ē zc. Itē carnis. i. mortale. Ro. 8. Deus filiū suū mittēs i similitudinē peccati zc. S̄z ē sanctificatio. Vñ dicit. (Exhibere vos sanctos. Heb. 13. Jesus vt sanctificaret ppluz suū zc. Tertiū ē ablutio a peccatis ibi. (Et immaculatos) Heb. 9. Sanguis x̄pi q̄ p̄ sp̄m̄ sanctū semetipsum obtulit deo emūdabit conscientia n̄raz zc. ¶ Itē q̄tū ad futura ibi. (Irrephēnsibilis.) zc. pe. 3. Satagite immaculati z inuolati ei inueniri i pace zc. Et addit. Corā ipso. i. Reg. 16. Domo videt q̄ foris patent: d̄ns aut̄ intuet̄ cor. Exigit a nobis firmitatē fidei z spei. Jō subiūgit dicēs. (Si t̄m̄ p̄manetis zc.) Fides ē sicut fundamentuz ex cui⁹ firmitate tota firmat̄ ecclesie structura. Itē stabiles in spe nō moti a seipsis: z immobiles quasi nō excidentes a spe p̄ alios. A spe in q̄ euāgely. i. quā dat euāgeliū de bonis regni celoz. Mat. 4. Penitentiā agite appropinquabit. n. regnū celoz zc. Nec ē excusatio: qz ē p̄dicatū: videlicet p̄ aplos. Utit̄ p̄terito p̄ futuro p̄ certitudines ei⁹. Uel oī creature noue. s̄. fidelib⁹ q̄bus paratum erat.

Lectio.

VI.

Cuius factus sum ego paulus minister: qui nunc gaudeo in passionib⁹ p̄ vobis: z adimpleo ea que desunt passionum christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego minister s̄m dispensationem dei que data est mihi in vobis: vt impleaz verbis dei mysterium quod abscondituz fuit a seculis z generationibus: nunc autem manifestatum ē sanctis eius quibus voluit deus noras facere diuitias glorie sacramenti huius in gentibus qd̄ ē christus in vobis spes glorie quem nos annunciamus: corripientes omnem hominē z docentes in omni sapientia: vt exhibeamus omnem hominem perfectum in christo iesu i quo z laboro certando. s̄m operationez eius quam operatur in me in virtute.

¶ Postq̄ cōmendauit x̄pm̄ i cōparatiōe ad deū z ad vniuersam creaturā: ad totā ecclesiā: et ad ipos colossenses: hic cōmēdat eū i cōparatiōe ad seipsum: ostēdēs se eius minist̄. Et p̄mo ponit ministeriū. S̄cdo oīdit fidelitatē i ministrando ibi. (Qui nūc gaudeo zc.) Tertio ministeriū magnitudinē ibi. (Cuius factus sum zc.) Dic̄ ḡ. Dico q̄ p̄dicatū ē in vniuersa creatura cuius euāgely fact⁹ sum minister p̄dicandi: nō mea auctoritate: s̄z p̄dicatiōi ministeriū exhibens. p̄me cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros christi et dispensatores zc. S̄z ē minister

¶ Deinde cū dicit. (Et p̄m̄ zc.) Oīdit x̄pm̄ eē caput ecclesie rōne influxus. Et hec ē tertia rō capitis. Et p̄ ostendit influxum gratie. S̄cdo exponit qd̄ dixerat ibi. (Pacificans zc.) Dicit ḡp̄mo: dico q̄ placuit nō solū q̄tū ad hoc q̄ haberet i se: s̄z ēt vt p̄ eū ad nos deriuaret. Vñ dicit. (Et p̄ eū recōciliari oīa i ipsum.) zc. cor. 5. De⁹ erat in x̄po mudū recōciliās sibi. Exponit aut̄ q̄lis sit ista recōciliatio z quō oīa recōciliata. In recōciliatiōe aut̄ sunt duo considerāda. p̄mo i q̄ ueniūt q̄ recōciliant̄: discordes. n. diuersas h̄nt volūtates. Recōciliati aut̄ p̄sentit̄ in aliquo vno. Et sic volūtates prius discordes concordāt i x̄po. Et huiusmodi volūtates sunt z hoīm et dei et angeloz. Volūm qz x̄ps hō ē: dei qz deus est. Itē discordia erat inter iudeos q̄ volebant legē: z gētiles q̄ nō volebāt legē: s̄z vtrosq̄ x̄ps concordat: qz ex iudeis ē: et qz absoluit obseruātiās legis. Et hec concordia ē facta p̄ sanguinez zc. Inter deū. n. z hoīez cā discordie fuit peccatū. Inter iudeos et gētes lex. X̄ps p̄ crucē destruxit peccatū et impleuit legē. Et ita remouit cāz discordie. Heb. 12. Accessisti ad syon mōtē z ciuitatē dei viuēt̄ hierusalē zc. Et sic recōciliati sumus. Et ista sunt siue q̄ i celis vt angeli z de⁹: siue que i terris. s̄. iudei z gētiles. Jō x̄po nato d̄f Luc. 2. B̄lia in altissimis deo et in terra pax hoībuz zc. Itē i resurrectionē dixit. (Pax vob̄ zc.) Ut habet̄ Jo. 20. Eph. 2. Ipse enim est pax nostra qui fecit vtraq̄ vnum zc.

¶ Deinde cū dicit. (Et vos zc.) Pōnit cōmēdatiō x̄pi p̄ dona eis collata. Ubi p̄mo cōmēmorat statum p̄terituz. S̄cdo x̄pi b̄nficiū ibi. (Nunc aut̄ zc.) Tertio qd̄ exigit

Ad Colossenses

fidelis: qd p̄s qz nō refugit pati pericula qn diligēter exequat. Un̄ p̄mo oñdit q̄ affectu sustinet passiones. Sc̄do quo fructu ibi. (Adimpleo r̄c.) Affectu qd̄ leto: qz nūc gaudeo r̄c. p̄ vobis. i. p̄ v̄ram vtilitatē. sc̄de cor. i. Siue tribulamur p̄ v̄ra exhortatiōe r̄ salute r̄c. Et p̄p̄ gaudiū vite eterne qd̄ inde expecto qd̄ ē fructus ministerij eius. Jac. i. Qd̄ gaudiū existimate fratres mei cū in tentatiōes varias incideritis: sciētes r̄c. Phil. z. Si emulor super sacrificium fidei v̄re: gaudeo r̄ gratulor r̄c. Et ē h̄ fructu vt adimpleam r̄c. Nec v̄ba fm̄ sup̄ficiē malū possent habere intellectu. s. q̄ x̄pi passio nō eēt sufficiēs ad redēptiōe: s̄ addite sunt ad cōplendū passiones sanctorū. Sed h̄ ē hereticū: qz sanguis x̄pi ē sufficiēs ad redēptiōe etiam multorū mūdoz. i. Jo. z. Ipse ē pp̄ciatio p̄ peccatis nostris r̄c. S̄ intelligēdū ē q̄ x̄ps et ecclesia est vna p̄sona mystica cuius caput ē x̄ps: corpus oēs iusti: glibet aut̄ iustus ē: quasi mēbrū huius capitis. p̄ cor. iz. Et mēbra de mēbro. Deus aut̄ ordinavit in sua p̄destinatiōe q̄tū mēritoz deberet eē p̄ totā ecclesiā tā in capite q̄ in mēbris sicut r̄ p̄destinavit numez electoz. Et inter hec merita p̄cipue sunt passiones sanctorū: s̄ x̄pi. s. capitis merita sūt infinita: glibet v̄o sanctus exhibet aliqua merita. s̄ mēsurā suā. Et iō dicit. Adimpleo ea q̄ desunt passionū x̄pi. i. totius ecclesie cuius caput ē x̄ps: adimpleo. i. addo mēsurā meā. Et hoc in carne. i. egoipse patiens. Uel q̄ sunt: idest desunt i carne mea. Doc. n. de erat q̄ sicut x̄ps passus erat in corpore suo: ita pateret i paulo mēbro suo: et s̄lr̄ in alijs. Et h̄ p̄ corpe qd̄ ē ecclesia q̄ erat redimēda p̄ x̄pm. Eph. 5. Ut exhiberet ipse sibi ecclesiā gloriozā nō h̄ntem maculā neq̄ rugas r̄c. Sic ēt omnes sancti patiūtur p̄p̄ ecclesiam que ex eoz̄ exemplo roboratur. H̄losa. Passiones adhuc desunt eo q̄ paritoria meritorū ecclesie nō est plena: nec adiplebit: nisi cū seculū fuerit finitū. Paritoria aut̄ ē vas vel dom⁹ vbi pariter multa iferūt.

C Deinde cū dicit. Cuius sum r̄c. Oñdit dignitatē ministerij tripliciter. p̄mo ex mā adoptiōis. Sc̄do ex fine ad quē ducit̄ ibi. (Ut impleamini r̄c.) Tertio ex v̄su ibi. (Quā vos cū r̄c.) Sed diceret aliqs. Est ne magnū h̄ ministeriū. Et r̄ndet dicēs. (Ita ē.) qz traditū ē mibi s̄z dispensatiōe. Qd̄ dupl̄r p̄t̄ exponi. s. actiue: r̄ sic ē sensus. i. vt dispensem vobis diuina fideliter tradens ea: et hec potestas data est mibi. Uel passiue: r̄ tūc ē sensus. i. s̄z q̄ mibi ē dispensatū a deo. Ephe. 4. Dedit quosdā qd̄ apostolos q̄sdaz p̄phas r̄c. Act. iz. Segregate mibi barnabā r̄ paulū i opus q̄ assumpsi eos r̄c. Ecce q̄s ē finis certe n̄ pecunia nec gloria pp̄ria: s̄ aliqd̄ magnū ad qd̄ accēpi: qz vt impleā r̄c. Et p̄mo oñdit dignitatē ei⁹ ad qd̄ accēpit. Sc̄do oñdit qd̄ ē illud qd̄ ē x̄ps. Itē p̄mo cōmendat magnitudinē eius ex diffusa p̄dicatiōe et occultatiōe et manifestatiōe. Accipit aut̄ ad p̄uersionē gētiliū. Un̄ vt adpleā verbū nō p̄dicatiōis: s̄ dispensatiōe eternā dei. i. vt mea p̄dicatiōe impletū oñdaz v̄bz dei. i. dei dispensatiōe et p̄ordinatiōe et p̄missionē de v̄bo dei incarnādo: vel dispensatiōe dei eternā qua disposuit vt gētes p̄ x̄ps p̄uertent̄ ad fidez veri dei. Et h̄ oportebat ipleri. Numeri. z3. Dixit q̄ et nō faciet: locutus ē et nō iplebit. Esa. 55. Verbū qd̄ egrediet̄ d ore meo nō reuertet̄ ad me vacuū: s̄ faciet q̄cūq̄ volui r̄ p̄sperabit̄ r̄c. S̄z h̄ disposuit ipleri p̄ ministeriū pauli. Un̄ dicit. (Ut impleā h̄ mysteriū.) s. inq̄tuz ē res abscondita: qz mysteriū qd̄ ē absconditū ē hoc v̄bū. Esa. z4. Secretū meū mibi r̄c. Qd̄ absconditū fuit a seculis. i. a p̄ncipio seculorū et oib⁹ generatiōibus hoīum q̄ h̄ scire nō potuerūt. Eph. 3. Que sit dispensatiō sacri absconditi a seculis i deo. Nā r̄ si p̄bi antiq̄ qdā d̄ x̄pi deitate videāt dixisse vel pp̄ria vel appropriata: sic

augustinus inuenit i libris platonis. In p̄ncipio erat verbum r̄c. tñ q̄ v̄bz caro factū ē nullus scire potuit. S̄z dicit. Nōne fuit scitū p̄ p̄phas. R̄ndeo. dicēdū ē q̄ sic tñ i q̄tū ptinebat ad euāgeliū. Uel n̄ ita apte sicut apli sciuerūt.

C Deinde cū dicit. (Nūc aut̄ r̄c.) Agit de manifestatiōe ei⁹: et p̄ oñdit qd̄ manifestatū ē. Sc̄do oñdit q̄re manifestatū ē eis ibi. (Quibus voluit r̄c.) Dicit ḡ. manifestatū ē nūc. s. tpe gr̄e. z̄ cor. 6. Ecce nūc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis r̄c. Nec at̄ ē sciētia sanctorū. Sap. io. Dedit illi sciētiā sanctorū r̄c. Job. 36. Annūciat de ea amico suo r̄c. S̄z h̄ nō pp̄ eoz̄ merita: s̄z pp̄ b̄n̄placitū suū. Un̄ dicit. (Quib⁹ voluit de⁹ r̄c.) Joā. is. Que audiui a patre meo nota feci vobis r̄c. Et subdit. Nō vos me elegistis: s̄ ego elegi vos r̄c. Mat. ii. Ita placitū fuit añ te r̄c. Nos tas facere diuitias glorie: qz p̄ ista occulta deus apparet abūdāt̄ gl̄osus. Nā oliz not⁹ i iudea de⁹. S̄z p̄ h̄ sac̄z p̄uersionis gētiliū gl̄ia dei notificat̄ p̄ totū mūdū. Joā. i7. Ego te clarificam r̄c. Et h̄ intelligētib⁹. s. qd̄ cōplet̄ in eis. Ro. 5. Gl̄iamur in spe gl̄ie filioz̄ dei. Et Ro. ii. Altitudo diuitiaz sapientiē et sciētie dei r̄c. Hoc v̄bū ē qd̄ ē x̄ps. i. qd̄ p̄ x̄pm̄ adipiscimur. s. spem glorie q̄ olim videbat̄ p̄missa solū iudeis. Act. io. Mirabā q̄ et i natiōes diffusa ē gr̄a r̄c. Ro. 5. Iustificati ex fide p̄ces habeamus r̄c. Et post: r̄ gl̄iamur i spe gl̄ie filioz̄ dei r̄c. Esa. ii. Radix iesse q̄ stat i signū p̄ploz̄ r̄c. Sic ḡ oñdit̄ origo mysterij r̄ finis. (S̄z subdit v̄sum ei⁹ cū dicit. (Quez nos r̄c.) Et circa h̄ tria facit: qz p̄ oñdit v̄sus ei⁹. Sc̄do fructum ibi. (Ut exhibeam⁹ r̄c.) Tertio auxiliū sibi ip̄sum ad p̄s̄: quēdūz v̄sum ibi. (In q̄ et laboro r̄c.) V̄sus ei⁹ ē nūcia re x̄ps. Et ponit v̄sus r̄ modū vtēdi. ps. Annūciate inter gētes studia ei⁹ r̄c. i. Jo. i. Qd̄ vidim⁹ r̄ audiim⁹ anūcia mus vobis r̄c. (Modus ponit̄ ibi. (Corripientes r̄c.) Qd̄ ē p̄fecta annūciatio: qz oī boī nō solū iudeis. Mat. h̄. vlti. Docete oēs gētes r̄c. Modus ēt ei⁹ ē docere veritate r̄z refellere falsitatē. Et iō dicit. (Corripientes oēs erro re v̄l ifideles i v̄ita. sc̄de cor. io. Arma militie nr̄e nō sūt carnalia: s̄ potētia dei ad d̄structionē munitiōnū: p̄silia destruēt̄ r̄c. (Et docēt̄ oēs hoies i omni sapientiā. s. q̄ ē cognitio dei. Sap. is. Nosce. n. te s̄sumata iusticia ē: r̄ scire iusticiā r̄ veritatē tuā radix ē immortalitatis r̄c. Et p̄ cor. z. Sapiētiā loquimur r̄c. (Fruct⁹ aut̄ hic ē q̄ hoies ducūt ad p̄fectū. Un̄ dicit. (Ut exhibeam⁹ oēm hoiez.) s. cuiuscūq̄ d̄ditōis p̄fectū nō i lege: s̄ i christo. Mat. 5. Estote p̄fecti r̄c. S̄z nūgd̄ glibet tenet̄ ad p̄fectōes: Nō s̄z itētiō p̄dicatois ad h̄ v̄z eē. Est at̄ duplex p̄fectio charitatis. Unā de necessitate p̄cepti. s. vt in corde nihil admittat̄ h̄riuz deo. Mat. zz. Diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo r̄c. Alia de vtilitate s̄sily vt absteineat̄ ēt a licit̄is: r̄ hec ē p̄fectio superogatiōis. S̄z ad h̄ habuit auxiliū a deo. Un̄ dicit. (In q̄ laboro. s. certādo s̄ ifideles r̄ peccatores. sc̄de Ti. z. Labora sicut bon⁹ miles x̄pi r̄c. Itēz eiusdē. 4. Bonū certamē certauit r̄c. Et h̄ s̄z opationem ei⁹. p̄ cor. is. H̄ra dei mecuz. Et h̄ facit deus in me in virtute miraculoz̄. s. p̄bendo virtutez. Luc. vlti. Sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto.

CAPIT.

II.

Volo enim vos scire qualem sollicitudinez habeam pro vobis r̄ p̄bis qui sunt laodicie r̄ quicūq̄ nō viderunt faciez meam in carne vt consolent̄ corda ipsorū instructi in charitate r̄ in omnes diuitias plenitudinis intellectus in agnitiōe mysterij dei patris r̄